

ส่วนที่ 2

นิติบุคคล

คำว่านิติแปลว่ากฎหมาย ส่วนคำว่าบุคคลหมายถึงสิ่งซึ่งสามารถมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย นิติบุคคล จึงหมายถึง "บุคคลตามกฎหมาย" หรือ "สิ่งซึ่งสามารถมีสิทธิมีหน้าที่ตามกฎหมายที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย" นิติบุคคลไม่ใช่บุคคลมีชีวิตแต่เป็นบุคคลที่กฎหมายยอมให้มีสภาพบุคคล มีสิทธิและหน้าที่แยกออกต่างหากจากบุคคลธรรมดา นอกจากนี้ยังมีกองทรัพย์สินที่กฎหมายยอมให้มีสภาพบุคคล¹

บทที่ 1

การก่อตั้งนิติบุคคล

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65 บัญญัติว่า "นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น" นิติบุคคลเกิดขึ้นได้โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายดังนี้

1. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นิติบุคคลซึ่งเกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น มูลนิธิได้จดทะเบียนแล้ว (มาตรา 122) สมาคมที่ได้จดทะเบียนแล้ว (มาตรา 83) หรือห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่จดทะเบียนแล้ว (1015) ฯลฯ

---

¹จิตติ ดิงศภัทรีย์, ศาสตราจารย์, เรื่องเดิม, หน้า 73.

2. ตามกฎหมายอื่น ๆ นอกจากนิติบุคคลจะเกิดขึ้นได้โดยอำนาจแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว นิติบุคคลยังอาจเกิดขึ้นได้โดยอำนาจกฎหมายอื่น ๆ อีกมาก เช่น พระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ให้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 มาตรา 7 "ให้สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวงหรือกระทรวง กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวงมีฐานะเป็นนิติบุคคล มาตรา 52 ให้รวบรวมหลายอำเภอขึ้นเป็นจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 บัญญัติได้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร มาตรา 6 กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยาบัญญัติให้เมืองพัทยามีฐานะเป็นนิติบุคคลฯ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) มาตรา 31 บัญญัติให้วัดและสำนักสงฆ์มีฐานะเป็นนิติบุคคล พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 บัญญัติให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 5 พระราชบัญญัติสหกรณ์ พระราชบัญญัติว่าด้วยลักษณะและฐานะของวัดบาดหลวงโรมันคาทอลิก กำหนดให้มีสังฆโรมันคาทอลิกเป็นนิติบุคคล พระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม บัญญัติให้มีมัสยิดซึ่งได้จดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคล ฯลฯ

สรุป สิ่งใดจะมีสภาพนิติบุคคลหรือไม่ ก็ต้องดูว่ามีกฎหมายให้อำนาจไว้หรือบัญญัติให้เป็นนิติบุคคลหรือไม่¹

---

¹ พรชัย สุนทรพันธุ์, รองศาสตราจารย์, เรื่องเดิม, หน้า 331.